

16X271679
26.4.2016

LAPPEENRANNAN KAUPUNKI

Laihianrannan asemakaava

Luontoselvitys

Sisältö

1	JOHDANTO	1
2	SELVITYSALUEEN SIJAINTI JA YLEISKUVAUS	1
3	MENETELMÄT	1
3.1	Lähtötiedot	1
3.2	Maastokartoitukset	2
4	LUONNONYMPÄRISTÖN YLEISPIIRTEET	2
4.1	Maa- ja kallioperä	2
4.2	Vesistöt ja pohjavesialueet	3
4.3	Kasvillisuus	3
4.4	Linnusto	6
4.5	Lepakot	7
4.6	Muut lajit	8
5	ARVOKKAAT LUONTOKOhteet	8
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	11
7	LÄHTEET	11

Pohjakartat ja ilmakuva: Maanmittauslaitoksen avoimien aineistojen karttapalvelu (peruskarttarasteri ja ortoilmakuva 01/2016) ja Vanhat painetut kartat -palvelun peruskartat. Lisenssi: Creative Commons, <http://www.maanmittauslaitos.fi/avoimen-tietoaineiston-cc-40-lisenssi>.

Valokuvat: Soile Turkulainen 2013 ja 2015.

Kannen kuva: Sammonlahden rantalehto keväällä 2013.

Pöyry Finland Oy

Soile Turkulainen
biologi, FM

William Velmala
biologi, FM

Yhteystiedot:

Pöyry Finland Oy

Juhana Herttuan puistokatu 21, 20100 Turku

puh: 010 33 31525

e-mail: etunimi.sukunimi@poyry.com

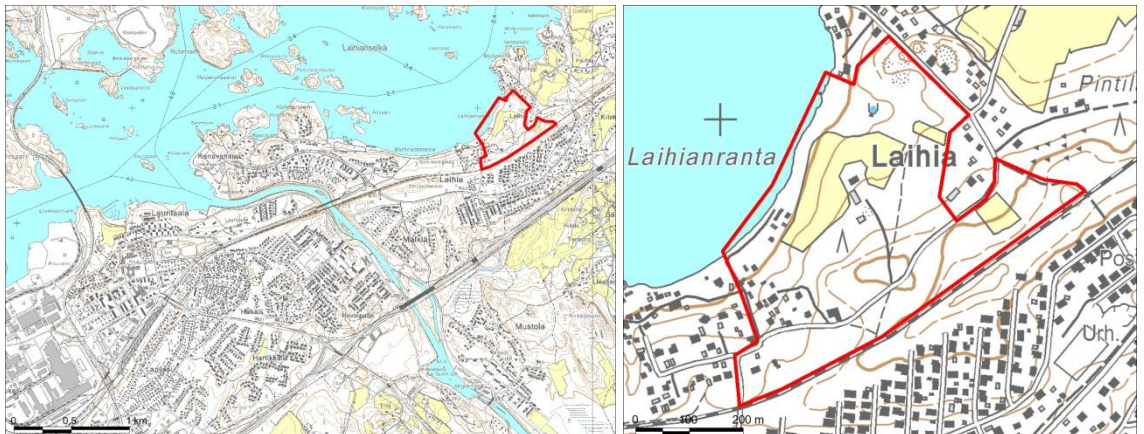
1 JOHDANTO

Tämä luontoselvitys on tehty Lappeenrannan kaupungin Lahianrannan alueelle asema-kaavoitusta varten. Selvityksen tarkoituksena oli kartoittaa lähtötietojen ja maastokartoitusten perusteella alueen luonnonympäristön yleispiirteet ja luontoarvoiltaan merkittävät kohteet sekä antaa ohjeita ja suosituksia luontoarvojen huomioon ottamisesta maankäytön suunnittelussa. Selvityksen teki biologi FM Soile Turkulainen Pöyry Finland Oy:stä.

2 SELVITYSALUEEN SIJAINTI JA YLEISKUVAUS

Selvitysalue sijaitsee Etelä-Karjalan maakunnassa Lappeenrannan kaupungin Laihian kylässä noin 10 kilometriä Lappeenrannan keskustasta itään (kuva 1). Siihen kuuluu Kouvola–Joensuu-radan ja Saimaan Laihianrannan vesialueen välinen alue, jonka pinta-ala on noin 20 hehtaaria (kuva 2). Saimaan rantaa siihen sisältyy noin 400 metriä.

Yleispiirteiltään selvitysalue on osittain rakennettua aluetta ja osittain metsäistä aluetta ja peltoa. Selvitysalueen kautta kulkee Laihianrannantie, joka jatkuu koillispuolella rantaan Venerannantienä. Asuinrakennuksia on lounaisosassa Murheistenrannan alueella, ja lisäksi keskiosassa on vanha pihapiiri ja pelto. Koillispuolella Myllyniemessä olevat asuintalot jäävät selvitysalueen ulkopuolelle. Itäosassa kulkee rautatien ali kevyen liikenteen väylä.

Kuvat 1 ja 2. Selvitysalueen sijainti ja rajaus.

3 MENETELMÄT

3.1 Lähtötiedot

Luontoselvityksen lähtötietoina käytettiin selvitysalueelle aikaisemmin tehtyjä luontoselvityksiä sekä Suomen ympäristökeskuksen avoimen tiedon palvelua (SYKE 2016a) ja Lappeenrannan kaupungin luontokohdetietoja. Lisäksi käytettävissä olivat Suomen ympäristökeskuksen ylläpitämän Eliölajit-rekisterin uhanalaistiedot ja Metsäkeskuksen tiedot metsälakikohteista ja muista arvokkaista elinympäristöistä.

Pääosa selvitysalueesta sisältyi asemakaavaa varten vuonna 2013 tehtyyn luontoselvitykseen, johon kuuluivat kasvillisuus-, linnusto-, liito-orava- ja lepakkoselvitykset (Kuitunen 2013). Lisäksi alueella käytiin Lappeenrannan itäosan osayleiskaavan luontoselvitystä tehdessä vuonna 2012 (Pöyry Finland Oy 2014). Selvityksissä on mainittu arvokkaana luontokohteena alueen pohjoisosassa rehevä korpi, jossa on ainakin kaksi lähdetä. Luumäki–Imatrankoski-kaksoisraidetta varten tehdyssä luontoselvityksessä ei mainita luontokohteita tai lajeja tältä kohtaa radan varresta (Vauhkonen 2008). Saimaan vesi-

alue selvitysalueen edustalla sisältyy Suomen tärkeisiin FINIBA-lintualueisiin kuuluvaan laajaan Saimaa–Lietvesi-aluekokonaisuuteen (Leivo ym. 2001). Selvitysalueella lähimmät Natura-alueet ja lähimmät luonnonsuojelualueet ovat yli kolmen kilometrin päässä.

3.2 Maastokartoitukset

Aikaisempia luontoselvitystietoja täydennettiin 5.5. ja 27.5.2015 tehdyillä maastokäynneillä. Ne kohdistettiin erityisesti koillis-, pohjois- ja eteläosien kolmelle pienelle laajennusalueelle, jotka eivät olleet mukana vuoden 2013 luontoselvityksessä (Kuitunen 2013). Lisäksi ranta-alueella havainnoitiin viitasammakkoa. Tavoitteena oli löytää ja rajata alueelta seuraavat maankäytön suunnittelussa huomioon otettavat luontokohteet:

- luonnonsuojelulain (29 §) suojellut luontotyytit
- vesilain (2 luku 11 § ja 3 luku 2 §) luonnontilaisina säilytettävät vesiluontotyytit ja purot
- metsälain (10 §) erityisen tärkeät elinympäristöt
- liito-oravaesiintymät ja liikkumisyhteydet
- uhanalaisille lajeille ja luontodirektiivin liitteen IV(a ja b) lajeille soveltuvat kasvupaikat ja elinympäristöt (luonnonsuojeluasetuksen liitteet 4 ja 5, Sierla ym. 2004, Rassi ym. 2010, Tiainen ym. 2016 ja Liukko ym. 2016)
- uhanalaiset luontotyytit (Raunio ym. 2008)
- muut luonnon monimuotoisuuden kannalta huomionarvoiset kohteet

4 LUONNONYMPÄRISTÖN YLEISPIIRTEET

4.1 Maa- ja kallioperä

Selvitysalue sijaitsee osittain ensimmäisen Salpausselän reunamuodostuman alueella ja osittain sen pohjoispuolella. Maaperäkartan mukaan maaperä on eteläosassa hiekkaa, keskiosassa hiesua ja pohjoisosassa kalliomaata (Geologian tutkimuskeskus 2016). Myös keskiosan pihapiirin kohdalla kallio tulee lähelle maanpintaa. Salpausselän reunarinne kulkee lounas-koillinen-suuntaisena selvitysalueen eteläreunalla. Sen korkein kohta on radan varressa noin 105 metriä merenpintaa ja noin 30 metriä Saimaan keskiveden tasoa (+75,7 m mpy) ylempänä. Koillisessa muodostuma jatkuu Pintilänharjuna. Reunamuodostuman rinne laskee Laihianrannantielle ja siitä edelleen Saimaan rantaan. Jyrkin rinne on lounaisosassa Murheistenrannan alueella. Radan varressa on käytöstä poistunut pieni soranottoalue.

Salpausselän reunamuodostumat ovat syntyneet, kun mannerjää on sulamisvaiheessa pysähtynyt paikalleen ja sen reunan eteen on kasaantunut soraa ja hiekkaa. Selvitysalue on ollut eteläreunaa lukuun ottamatta veden alla toisen Salpausselän muodostumisen aikoihin, jolloin Baltian jääjärven B III -vaiheen vedenpinta on ollut Lappeenrannassa noin tasolla +95 m mpy (Etelä-Karjalan liitto 2006). Myöhemmin, ennen Vuoksen puhkeamista, muinaisen Suursaimaan vedenpinnan taso oli noin kolme metriä Saimaan nykyistä keskivedentasoa ylempänä. Selvitysalueella rannan lähellä erottuva rantatörmä on muodostunut silloin. Nykyinen ranta on selvitysalueen kohdalla soraa, hiekkaa ja kivikkoa.

Kallioperäalueena on svekokarjalaisen kallioperän alue, jossa vallitsevina kivilajeina ovat kiilleliuskeet ja kiillegneissit (Geologian tutkimuskeskus 2016). Kallioperäkartan mukaan selvitysalueen kohdalla kivilajina on granodioriitti. Kallioperä tulee näkyviin selvitysalueen pohjoisosassa Venerannantien varressa, jossa on osittain kallioista rinnettä.

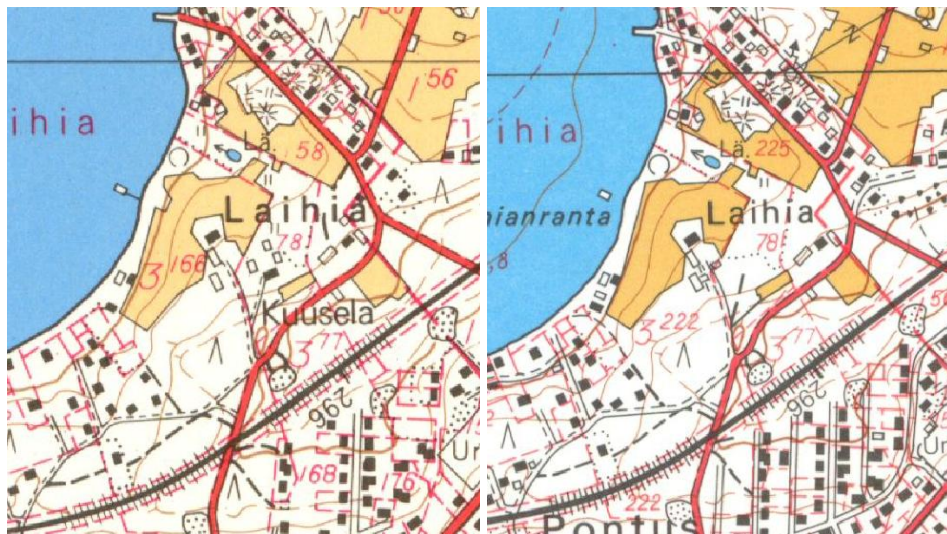
4.2 Vesistöt ja pohjavesialueet

Selvitysalue rajoittuu Saimaan Laihianselkään, joka avautuu selvitysalueen edustalla noin kahden kilometrin läpimittaisena selkänä. Vesistöalueena on Vuoksen vesistöön kuuluvan Suur-Saimaan valuma-alueen Ala-Saimaan lähialue (tunnus 4.112) (SYKE 2016). Pintavesien ekologisen tilan luokittelussa alue on Itäistä Pien-Saimaata, jonka tila on arvioitu vuonna 2013 tyydyttäväksi (SYKE 2016). Itäistä Pien-Saimaata kuormittavat teollisuuden jätevedet, mutta ongelmat ovat paremmista virtausolosuhteista johtuen vähäisempiä kuin läntisellä Pien-Saimaalla (Saimaan Vesiensuojeluyhdistys ry 2016). Alueen veden tila on merkittävästi parantunut 1990-luvun alussa toteutettujen vesiensuojelutoimien ansiosta.

Selvitysalue ei ole luokitellulla pohjavesialueella (SYKE 2016). Vedenhankintaa varten tärkeä Joutsenonkankaan pohjavesialue (tunnus 0517351A) ulottuu noin 500 metrin päähän selvitysalueen koillispuolelle. Pohjavettä purkautuu pintaan selvitysalueen pohjoisosassa, jossa on ainakin kaksi lähdettä ja pieniä uomia.

4.3 Kasvillisuus

Selvitysalue sijoittuu eteläborealiselle kasvillisuusvyöhykkeen Järvi-Suomen alueelle (SYKE 2016). Eliömaakuntana on Etelä-Savo ja maisemamaakuntana Kaakkoinen viljelyseutu. Selvitysalue oli pääpiirteiltään nykyisenkaltainen jo 1970- ja 1980-luvuilla (kuvat 3 ja 4). Pohjoisosan pellot ovat sen jälkeen jääneet pois viljelyksestä ja muutamia rakennuksia on purettu ja uusia rakennettu.

Kuvat 3 ja 4. Selvitysalue ja sen lähiympäristö vuosien 1971 ja 1983 maastokartoissa.

Seuraavassa on kuvattu selvitysalueen kasvillisuutta osa-alueittain (kuva 13). Osa kohdekuvauksista on suoria lainauksia Kuitusen (2013) luontoselvitysraportista.

- a. Venerannantien varressa on kalliokumpare, jossa kasvaa harvassa vanhoja kookkaita koivuja, muutamia mäntyjä, pihlajan vesoja ja joitakin nuoria vaahteroita (kuva 5). Kenttäkerroksessa on mm. mustikkaa, puolukkaa ja metsälauhaa. Pienialaiset avoimet kalliopinnat ovat sammaleisia, ja niissä kasvaa vähän ahosuolaheinää, isomaksaruohoa, mansikkaa, rohtotädykettä ja metsätähteä. Kumpareen reunoilla on nuoria harmaaleppiä, vaahteroita, tuomia ja raitoja ja niiden joukossa muutamia isompia koivuja ja mäntyjä.

Kuvat 5 ja 6. Kalliokumpare ja pelto Venerannantien varressa alkukesällä 2015.

- b. Venerannantien eteläpuolella on heinäpelto ja tien reunassa entistä peltoa, johon on kasvanut hyvin tiheää nuorta harmaalepikkoa (kuva 6). Lepikon aluskasvillisuudessa on mm. vuohenputkea ja runsaasti jättipalsamia. Jättipalsami on luokiteltu Suomessa haitalliseksi vieraslajiksi (Luonnontieteellinen keskusmuseo 2016). Pellon reunoilla kasvaa mm. tuomia.
- c. Pellon pohjoispuolella on rehevä lähteikkö- ja lehtimetsäalue (kuva 7). Sen kasvillisuus on kuvattu tarkemmin luvussa 5. Alueella on yksi iso ja useita pieniä lähteitä ja tihkupintoja. Sen kohdalla rannassa on hiekkapohjalla harva järviruokokasvusto (kuva 8).

Kuvat 7 ja 8. Lähteinen lehtimetsikkö kesällä 2012 ja ranta sen kohdalla keväällä 2015.

- d. Kuitusen (2013) mukaan lähteisen alueen ”itäpuolella on varttuneita rauduskoivuja ja harmaaleppiä kasvavaa vanhaa peltoa, jonka pensaskerroksen muodostavat erityisesti mustaherukka, raidat, terttuselja, tuomet, vaahterat ja vademat. Rehevän kenttäkerroksen kasveja ovat muun muassa aitovirna, harakankello, heinätähtimö, hiirenporras, hiirenvirna, jättipalsami, kivikkoalvejuuri, koiranheinä, korpiorvokki, maitohorsma, mesiangervo, metsäalvejuuri, niittynurmikka, nurmitädyke, paimenmatar, päivänkakkara, rönsyleinikki, särmäkuisma, ukonputki ja vuohenputki.”
- e. Kuitusen (2013) mukaan ”rannan ja pellon välissä kasvaa kapeana vyönä harvakseltaan varttuneita suuria rauduskoivuja ja tervaleppiä. Pensaskerroksen muodostavat karviainen, kataja, pihlaja, puna- herukka, terttuselja, tervaleppä, tuomi, vadema ja valkosalava. Kenttäkerroksen kasveja ovat muun muassa aitovirna, hevонhierakka, hiirenvirna, juolavehnä, kangaskorte, keltamaksaruoho (niukka), koiranheinä, letohorsma, lehtopähkämö, leskenlehti, linnunkaali, metsäkorte, metsäkurjenpolvi, metsäorvokki, niittysuolaheinä, ranta-alpi, rohtotädyke, salokeltano, sananjalka, karhunköynnös ja vuohenputki. Rannalla kasvaa muun muassa huopakeltanoa, järviruokoa, korpikastikkaa, kylänurmikkaa, luhtamataraa, luhtavuohennokkaa, peltohanhikkia, ranta-alpia, rantalemmikkiä, rantaminttua, rantanurmikkaa, rantaukontarta, ruokohelpeä, ruusuruohoa ja vataa”.

- f. Peltoalueen kasveja ovat Kuitusen (2013) mukaan ”muun muassa ahomatara, harakankello, koiranheinä, peltoemäkki, punanata, poimulehti-laji, voikukka-laji sekä maatalon läheisyydessä silmälläpidettävä (NT) ketoneilikka”. Pääosin pelto on heinävaltainen, mutta eteläosassa on rinteiden yläosassa hieman niittymäisempää kasvillisuutta kuten päivänkakkaraa (kuva 9). Pihapiirin rakennusten ympärillä kasvaa muutamia isoja kuusia ja vanhoja koivuja.

Kuvat 9 ja 10. Keskiosan pelto ja rantapuustoa ja metsää eteläosassa kesällä 2012.

- g. Kuitusen (2013) mukaan ”selvitysalueen eteläosassa Murheistenrannantien itäpuolella sekä Laihianrannantien ja rautatien välisellä alueella on pääasiassa mustikkatyypin varttunutta kangasmetsää, jonka itäisempi osa on hakattu siemenpuuasentoon. Pensaskerroksen (hakatulla itäisellä osalla tiheä) lajeja ovat erityisesti harmaaleppä, kataja, koivut, korpipaatsama, mänty, pihlaja ja raita (kuva 10). Kenttäkerroksen lajistoa ovat muun muassa ahomansikka, kanerva (niukka), kevätpiippo, kielo, kultapiisku, käenkaali, metsäälvejuuri, metsäkastikka, metsälauha, metsätähti, mustikka (runsas), puolukka, riidenlieko, sananjalka ja sarjakeltano”. ”Rautatien ja polkujen varsien lajistoa ovat muun muassa hietakastikka, ketomaruna, pujo, piharata-mo, pihasaunio, puna-apila ja valkoapila.”
- h. Kuitusen (2013) mukaan ”Laihianrannantien pohjoispuolella on pääasiassa nuorta ja paikoin varttunutta lehtipuuväyläistä metsää. Lajiston muodostavat harmaaleppä, hieskoivu, kataja, korpipaatsama, mänty, raita, rauduskoivu, tammi, tuomi ja vaahtera”.
- i. Selvitysalueen itäkulmassa on rautatieltä kohti Laihianrannantietä laskevassa rinteessä varttuvaa mäntyväyläistä metsää (kuva 11). Pensaskerroksessa on koivuja ja pihlajia. Aluskasvillisuudessa on mustikkaa, puolukkaa, vähän kanervaa, metsälauhaa, metsäkastikkaa ja paikoin kielloa, sananjalkaa ja lillukkaa. Rinteiden yläreunassa on radan varressa penkere, jossa kasvaa nuoria mäntyjä ja haavanvesoja. Penkereen ja radan välissä kulkee tieura, ja lähellä kevyen liikenteen väylän alikulkua erottuu vanhan tien kohta. Hiekkaisissa kohdissa kasvaa vähän ketomarunaa, huopakeltanoa, mäkikuismaa ja kanervaa, mutta esimerkiksi kangasajuruohoa ei havaittu (kuva 12). Kevyen liikenteen väylän reunoilla on mm. lupiinia, voikukkaa, vuohenputkea ja hietakastikkaa.
- j. Laihianrannantien varressa on entinen pelto, johon on kasvanut nuoria mäntyjä ja koivuja. Aluskasvillisuudessa on heiniä, voikukkaa, poimulehteä, nurmitädykettä ja tien varressa vuohenputkea. Pellon yläpuolella rinteessä on nuorta koivuvaltaista puustoa, jossa on seassa haavan vesoja ja joitakin nuoria kuusia ja männyn taimia. Kenttäkerroksessa on mustikkaa, metsäkastikkaa, metsälauhaa, sananjalkaa ja maitohorsmaa. Ylärinteeseen kaivettuun monttuun on ajettu risuja.

- k. Pienessä kulmauksessa ratapenkereen ja talojen välissä on tasaista maastoa ja varttuvaa mäntyvaltaista metsää. Pensaskerroksessa on alikasvosmäntyjä, nuoria koivuja ja joitakin kuusia. Aluskasvillisuus on mustikkavaltaista.

Kuvat 11 ja 12. Mäntyvaltaista puustoa itäosan rinteessä ja paljastunutta hiekkaa rautatien varressa alkukesällä 2015.

Kuva 13. Kasvillisuuskuvausten osa-alueet (a-h).

4.4

Linnusto

Vuonna 2013 tehdyssä linnustaselvityksessä kartoitettiin pesimälinnustoa kolmella käynnillä 31.5., 16.6. ja 25.6.2013 (Kuitunen 2013). Lisäksi kehrääjää havainnoitiin leppäkoselvityksen käyntien yhteydessä. Selvityksessä havaittiin 35 pesivää ja mahdollisesti pesivää lintulajia (taulukko 1). Linnuston pääosan muodostivat tavanomaiset metsälajit, kuten lehtokerttu, pajulintu, peippo, punarinta, räkättirastas ja sinitiainen. Vähälukuisemmista metsä- ja pensaikkolajeista havaittiin sirittäjä, käenpiika, kultarinta (1–2 reviiriä), käpytikka, lehtokurppa, leppälintu, satakieli (2) ja viitakerttunen (2–5). Avomaan lajeista havaittiin västäräkki ja rantalinnuista kalalokki. Alueella havaituista lajeista punavarpunen on vuoden 2015 uhanalaisuusarvioinnin (Tiainen ym. 2016) mukaan

silmälläpidettävä (NT) ja viherpeippo vaarantunut (VU). Keskiosan pellolla havaittu ruisräikkä kuuluu EU:n lintudirektiivin I lajeihin (LD) eli yhteisön tärkeinä pitämiin lajeihin. Harjumetsien lajia kehrääjää (LD) ei havaittu. Selvitysalueen laajennusalueilla havaittiin keväällä 2015 tavanomaisia lintulajeja kuten peippo, talitiainen ja lehtokerttu.

Laihianselän vesialue sisältyy Suomen tärkeisiin FINIBA-lintualueisiin kuuluvaan laajaan Saimaan–Lietveden aluekokonaisuuteen (Leivo ym. 2002). Etelä-Karjalan ja Etelä-Savon rajaseudulla sijaitseva lähes tuhannen neliökilometrin laajuinen järviolue on tärkeä pesimäalue karujen selkävesien linnuille. Selvitysalueen ranta-alueella ei havaittu kalalokkia lukuun ottamatta ranta- tai vesilinnustoa. Osa Lappeenrannan edustan vesialueista on arvioitu maakunnallisesti tärkeiksi muuttolintujen lepäily- ja ruokailualueiksi (Kontiokorpi & Kontiokorpi 2014). Laihianselkä ei kuulu niihin.

Taulukko 1. Vuonna 2013 havaitut pesivät ja mahdollisesti pesivät lintulajit ja niiden revii- tai parimäärät (Kuitunen 2013). VU=vaarantunut ja NT=silmälläpidettävä (Tiainen ym. 2016) ja LD=lintudirektiivin liitteen I laji. Pesiväksi pariksi tai muuksi pysyväksi revii- tai pariksi tulkittiin laulava koiras tai muu revii- tai pariksi viittaava havainto koirasta tai naaraasta kahdella laskentakerralla samalla paikalla sopivassa pesimäympäristössä. Havainto yhdellä käyntikerralla tulkittiin mahdolliseksi revii- tai pariksi. Esimerkiksi merkintä ”3–5 paria” tarkoittaa kolmea varmaa revii- tai paria ja lisäksi kahta mahdollista revii- tai paria. Yksikin havainto riitti pesiväksi pariksi tulkitsemiseen, jos se koski pesää, poikuetta, pesää rakentavaa, varoittelevaa tai ruokaa tai ulosteita kantavaa emoa. Puolikkaaksi revii- tai pariksi tulkittiin tilanne, jossa kahdesta revii- tai parista viittaavasta havainnosta toinen tehtiin selvitysalueella ja toinen sen ulkopuolella.

LINTULAJIT JA PARIMÄÄRÄT

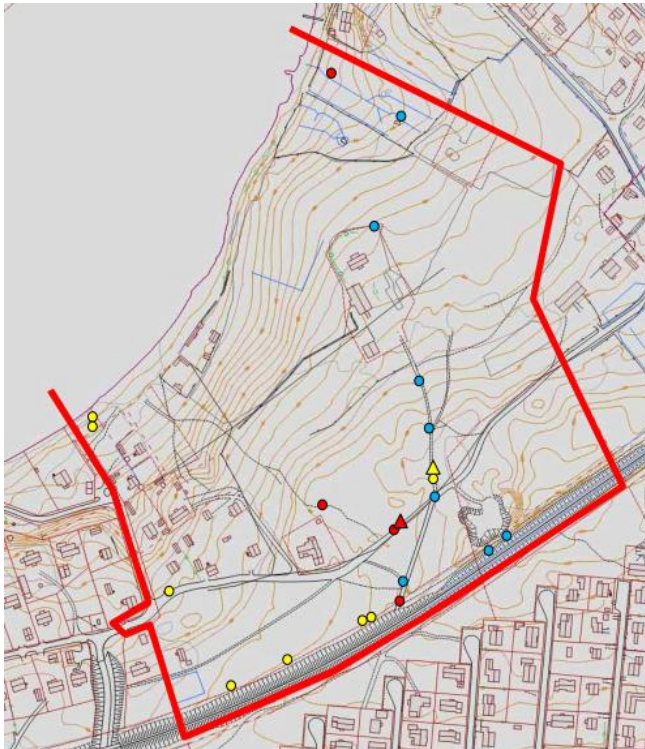
harakka 0–2	lehtokerttu 6–10	sepelkyyhky 2,5
harmaasieppo 1–2	lehtokurppa 1–2	sinitiaainen 5–6
hernekerttu 0–2	leppälintu 1–3	sirittäjä 1–3
hippiäinen 0–1	mustarastas 1–3	talitiainen 4–5
kalalokki 1–2	pajulintu 8,5–13,5	telkkä 0–1
keltasirkku 1	peippo 3–11	tiltaltti 1
kirjosieppo 3–5	pensaskerttu 0–1	varis 1–2
kultarinta 1–2	punarinta 4,5–6,5	viherpeippo (VU) 0–1
käenpiika 0,5	punavarpuksen (NT) 0–1	vihervarpunen 0–2
käki 0–1	ruisräikkä (LD) 0–1	viitakerttunen 2–5
käpytikka 0–2	räkättirastas 6	västaräkki 1–2
laulurastas 2–3	satakieli 2	

4.5

Lepakot

Lepakoista tehtiin 23 havaintopaikalla vuonna 2013 yhteensä 32 havaintoa, joista kesäkuussa 7 (21,9 %), heinäkuun puolivälissä 10 (31,3 %) ja heinäkuun lopussa 15 (46,9 %) (Kuitunen 2013). Pohjanlepakohavainnointia tehtiin 29, viiksisieppa/isoviksisieppahavainnointia 1, havainnointia määrittämättömistä siipoista 1 ja määrittämättömistä lepakoista 1 (kuva 14). Havainnoista 25 koski ohilentävää ja 7 saalistavaa yksilöä. Lepakoita havaittiin yleensä vain yksi yksilö kerrallaan.

Lepakkoselvityksen perusteella metsänreunoilla erityisesti Laihianrannantien ja rautatien ympäristössä on jossakin määrin merkitystä lepakoiden kulkureitteinä ja saalistusalueina, mutta vähäisen yksilömäärän perusteella niitä ei voida pitää kovin merkittävinä. On mahdollista, että selvitysalueella tai sen ympäristössä sijaitsee joitakin lepakoiden lisääntymis- ja/tai levähdyspaikkoja vanhoissa rakennuksissa, vanhoissa puissa (esim. muutamat suuret tervalepät), linnunpöntöissä tai peltoalueen eteläpuolella sijaitsevassa kiviäidassa. Selvitysalueelta ei rajattu Suomen lepakotieteilijöiden yhdistyksen ohjeessa (2012) tarkoitettuja I, II tai II luokan lepakko-kohteita. Lepakot ovat luontodirektiivin liitteen IV(a) lajeja, joiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty luonnonsuojelulailla (49 §).

Kuva 14. Pohjanlepäkon (ympyrät) ja viiksisiihi/isoviiksisiihi/siihi-lajin (kolmiot) havaintopaikat vuonna 2013 (punainen=26.–27.6., sininen=17.–18.7. ja keltainen=31.7). Kuva: Kuitunen 2013.

4.6 Muut lajit

Selvitysalueella ei havaittu merkkejä liito-oravasta keväällä 2013 (Kuitunen 2013), keväällä 2012 (Pöyry Finland Oy 2014) eikä keväällä 2015. Lajille sopivaa metsää on lähinnä pohjoisosan lähteikön alueella. Osayleiskaavan luontoselvityksessä liito-oravia ei havaittu Salpausselän pohjoispuolella Laihia alueella, Muukkolassa ja Ilottulassa, vaikka alueella on liito-oravalle sopivia metsiköitä. Lähimmät tiedossa olevat liito-oravahavainnot ovat reilun puolen kilometrin päästä lounaasta (Pöyry Finland Oy 2014). Viitasammakon kutupaikaksi selvitysalueen ranta on luultavasti liian karu ja suojaton. Rannan ruokkoisessa osassa käytiin toukokuun alussa 2016 viitasammakoiden kutuaikaan, mutta sammakoiden ääntä ei kuulunut. Liito-orava ja viitasammakko kuuluvat luontodirektiivin liitteen IV(a) lajeihin, joiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty luonnonsuojelulailla (49 §). Liito-orava arvioitiin silmälläpidettäväksi lajiksi (NT) vuoden 2015 uhanalaisuusarvioinnissa (Liukko ym. 2016).

5 ARVOKKAAT LUONTOKOhteet

Kohteen rajausta on esitetty kuvassa 19.

1. Laihianrannan lähteikkö

Selvitysalueen pohjoisosassa on peltojen välissä noin hehtaarin kokoinen lähteinen alue, jossa on ainakin kolme avolähdettä, useita tihkupintakohtia ja pieniä uomia. Alue on ollut 1970- ja 1980-luvuilla pieneltä osin peltoa (kuvat 3 ja 4), ja mahdollisesti muu osa siitä on ollut silloin tai aikaisemmin niittyä tai hakamaata. Alueen puustossa on kookkaita harmaa- ja tervaleppiä sekä kookkaita ja nuorempia koivuja, puumaisia tuomia ja tuomen ja pihlajan vesoja ja nuoria vaahteroita. Lehtipuupötkkelöitä ja maapuita on joi-takin.

Kuvat 15–18. Suuri lähde ja siitä lähtevä noro (yläkuvat) keväällä 2015 sekä vanha tervaleppä ja rehevää kasvillisuutta noron varressa kesällä 2012 (alakuvat).

Suurin lähteistä on eteläosassa oleva läpimitaltaan noin metrin mittainen avolähde, jonka reunoilla on vielä laajemmalla lähteisellä alueella tihkupintoja (kuva 15). Lähteen keskellä erottuu vanhoja lahonneita puurakenteita. Lähteestä lähtee rantaan päin noro, joka virtasi keväällä melko vuolaasti ja jonka varrella on ainakin kaksi erillistä tihkupintaista laajentumakohtaa (kuva 16). Tihkupinnoilla ja noron reunoilla kasvaa mm. lehväsamalia ja runsaasti kevätlinnunsilmää sekä mesiangervoa, ojakellukkaa, suokelttoa ja hiirenporrasta. Ison lähteen vierellä kasvaa vanha järeärunkoinen tervaleppä (kuva 17).

Ison lähteen koillispuolella jatkuu toinen norohaara, jonka varrella kasvaa mm. kevätlinnunsilmää. Se saa alkunsa pienestä avolähteestä, jossa siinäkin on näkyvissä vanhoja puurakenteita. Sen sijaan maastokarttaan merkityn lähteen kohdalla hieman pohjoisempaan on vajarakennus ja kolme kaivoa eikä selvää lähdettä enää erottunut. Niiden kohdalta lähtee rantaan päin vähävetinen uoma, jota on joskus kaivettu, mutta jonka ympäristössä on havaittavissa jonkin verran pohjaveden tihkumista. Lisäksi pohjoisosassa on lähellä rantaa täyttömaatasanteen vieressä hiekkapohjaisena pulputtava lähde, josta virtaa lyhyt uoma rantaan.

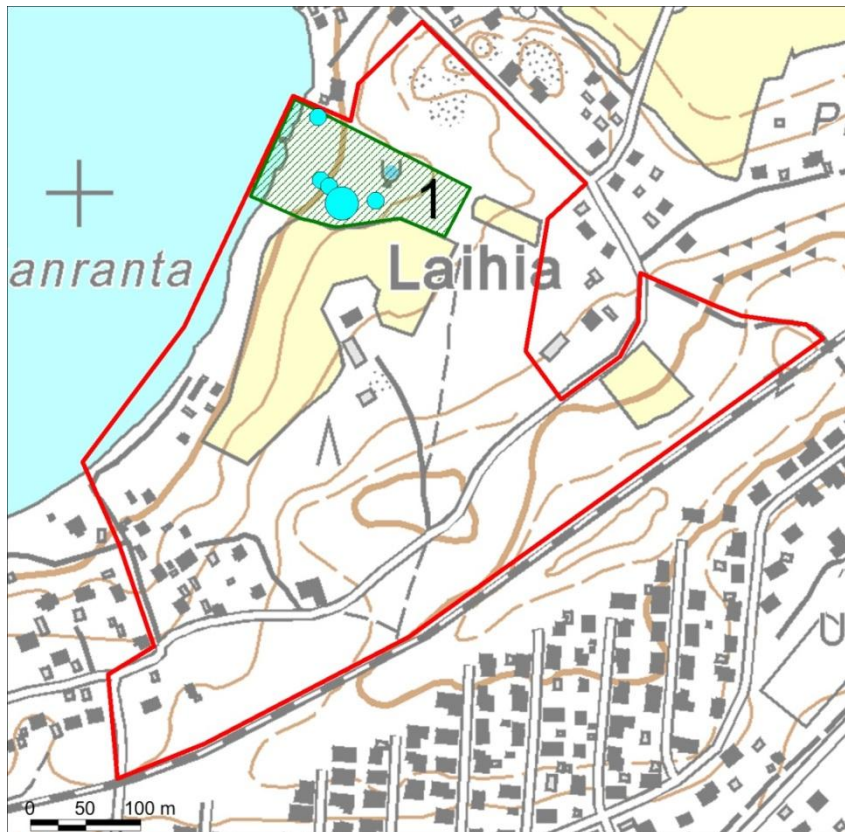
Koko lähteikön alueelle on levinnyt jättipalsamia, niin että loppukesällä se on lähes kokonaan jättipalsamin korkeiden vaaleanpunakukkaisten kasvustojen vallassa. Jättipalsami on luokiteltu Suomessa haitalliseksi vieraslajiksi (Luonnontieteellinen keskusmuuseumi 2016). Se on erittäin kilpailukykyinen ja valloittaa kasvualaa alkuperäiseltä kasvistolta etenkin kosteilla ja rehevillä kasvupaikoilla. Muita kasvilajeja alueella ovat mm. mesiangervo, hiirenporras, suokeltto, ojakellukka, ranta-alpi, metsäalvejuuri, sudenmarja, metsäkorte ja viita- ja korpikastikka. Yläreunan entisellä pellolla kasvaa lisäksi vuo- henputkea ja pelto-ohdaketta ja uomien reunoilla rentukkaa. Kuitusen (2013) mainitsemia lajeja ovat lisäksi ahokeltano, kalvassara, korpi-imarre, lehtopähkämö, lillukka, luh- tavuohennokka, metsäkurjenpolvi, nurmilauha, peltokorte, pikkutalvikki, siperian-

sinivalvatti, karhunköynnös, kevätesikko ja purolitukka. Lajeista kevätesikko on levinnyt alueelle puutarhajätteiden mukana niin kuin todennäköisesti jättipalsami ja karhunköynnös. Myös karhunköynnös on luokiteltu haitalliseksi vieraslajiksi.

Linnustaselvityksen mukaan lähteikön lehtimetsiköllä on merkitystä lehto- ja pensaikkokolintujen, kuten kultarinnan, mustapääkertun (ei havaittu 2013), satakielen ja viitakertusen elinympäristönä (Kuitunen 2013). Lehtilahopuilla voi olla merkitystä tikkojen ruokailupuina. Lepakkoselvityksessä ei havaittu kuin yksittäinen pohjalepakko, mutta puissa ja lahopuissa saattaa olla lepakoille sopivia koloja.

Arvo: Alueella olevaa isoa lähdeä ja toista pienempää lähdeä sekä tihkupintoja ja noroa voidaan pitää vesilain (2 luku 11 §) suojeltuihin vesiluontotyyppisiin kuuluvina lähteinä ja noroina, joiden luonnontilan vaarantaminen on kielletty. Lähteissä erottuu vanhoja puurakenteita ja niitä on saatettu kaivaakin, mutta ne ovat jo luonnontilaistumassa. Lähteiden ja norojen lähiympäristöt ovat myös metsälain (10 §) erityisen tärkeisiin elinympäristöihin kuuluvia kohteita. Metsäkeskus ei ole rajannut tätä kohdetta metsälakikohteena tai muuna arvokkaana elinympäristönä. Etenkin suuri lähde, sitä ympäröivät tihkupinnat ja siitä lähtevä noro muodostavat paikallisesti arvokkaan luontokohteen. Kohteen luonnontilaa heikentää eniten jättipalsamin runsas esiintyminen.

Suositus: Lähteikkö tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa ja metsien hoidossa, niin että sen ominaispiirteet säilyvät. Suositeltavaa on säilyttää lähteet, uomat ja puusto mahdollisimman luonnontilaisina. Lähteikön ja alueelle mahdollisesti sijoitettavan uuden rakentamisen välissä tulee säilyttää riittävä suojaetäisyys, jonka määrittelyä varten tulee tarvittaessa tehdä tarkempi pohjanvesiolosuhteiden tarkastelu. Haitalliset vieraslajit jättipalsami ja karhunköynnös tulisi pyrkiä hävittämään alueelta, sillä ne vievät kasvualaa alkuperäiseltä kasvilajistolta ja leviävät vesien mukana uusille kasvupaikoille. Pienet palsamikasvustot voidaan hävittää kitkemällä ne viimeistään kukinta-aikana muutamana vuotena peräkkäin. Laajojen kasvustojen torjunnassa voidaan käyttää niittämistä. Karhunköynnöksen hävittämiseksi versot katkotaan ja juurakot kaivetaan ylös.

Kuva 19. Luontoarvoiltaan merkittävän lähteikön raja (kohde 1). Lähteet ja huomattavimmat tihkupinnat on merkitty karttaan vaaleansinisillä ympyröillä, suurin lähde suurimmalla.

6

JOHTOPÄÄTÖKSET

Suuri osa selvitysalueesta on rakennettua aluetta, peltoa ja luontoarvoiltaan melko tavanomaista kangasmetsää. Pohjoisosassa on noin hehtaarin kokoinen lehtimetsikkö- ja lähteikköalue, jossa on ainakin kolme avolähdettä, useita tihkupintakohtia ja pieniä uomia. Niitä voidaan pitää (2 luku 11 §) suojeltuihin vesiluontotyyppisiin kuuluvina lähteinä ja noroina ja mahdollisina metsälain (10 §) erityisen tärkeisiin elinympäristöihin kuuluvina kohteina. Lähteissä erottuu vanhoja puurakenteita, alueella on vanha ojauoma ja yksi lähde on ilmeisesti hävinnyt kaivojen rakentamisen yhteydessä. Lähteikköalue on kuitenkin kokonaisuutena paikallisesti arvokas luontokohde. Sen luonnontilaa heikentää jättipalsamin runsas esiintyminen. Lähteiköt on arvioitu Suomen luontotyyppien uhanalaisuuden arvioinnissa erittäin uhanalaisiksi (EN) luontotyypeiksi (Raunio ym. 2008), joten ne ovat huomionarvoisia vähemmän luonnontilaisinkin. Maankäytön suunnittelussa alue tulee ottaa huomioon, niin että sen ominaispiirteet säilyvät.

Selvitysalueen linnuston pääosan muodostivat tavanomaiset metsälajit ja muutamat lähteikön lehtimetsäalueella tavattavat vähälukuisemmat lajit kuten kultarinta, satakieli, mustapääkerttu ja viitakerttunen. Lepakoista selvitysalueella havaittiin pohjanlepakkoja, viiksisiippoja/isoviiksisiippoja ja määrittämättömiä lepakoita. Metsänreunoilla erityisesti Laihianrannantien ja rautatien ympäristössä voi olla merkitystä lepakoiden kulkureitinä ja saalistusalueina, mutta havaitut lepakkomäärät olivat kuitenkin vähäisiä. Salpausselän uhanalaisiin kasvilajeihin kuuluvaa kangasvuokkoa ei havaittu, ja todennäköisesti selvitysalueen metsät ovat sille liian varjoisia ja reheviä. Lähteikköalueen lisäksi selvitysalueen keskiosan pelto ja vanha pihapiiri lisäävät kangasmetsiin verrattuna jonkin verran alueen maiseman ja luonnon monimuotoisuutta, vaikka erityisiä luontoarvoja ei todettu. Peltolinnustoon kuuluu mm. ruisrääkkä ja kuivimmalla pellonreunoilla kasvava vähän niittykasveja kuten silmälläpidettävää (NT) ketoneilikkaa. Selvitysalueella ei todettu luonnonsuojelulain (29 §) suojeltuja luontotyyppisiä. Selvitysalueen eteläreunan ja Pintilänharjun kautta muodostuu radan varteen rakentamaton vyöhyke, joka voi toimia joidenkin lajien leviämis- ja liikkumisyhteytenä.

7

LÄHTEET

Etelä-Karjalan liitto 2006. Etelä-Karjalan maisema- ja kulttuurialueselvitys, osa 1. 1. Vesistöjen kehitys. http://www.ekarjala.fi/liitto/wp-content/uploads/2013/12/Maisema-ja-kulttuurialueselv_vesiston-kehitys.pdf.

Geologian tutkimuskeskus 2016. Maankamara-karttapalvelu. Maaperäkartta 1:20 000/1:50 000 ja kallioperäkartta 1:200 000. <http://gtkdata.gtk.fi/Maankamara/index.html>. Avoimien aineistojen lisenssi <http://www.gtk.fi/kayttoehdot>.

Kontiokorpi, A. & Kontiokorpi, J. 2014. Läntisen Etelä-Karjalan maakunnallisesti tärkeät lintualueet. MAALI-hankkeen raportti. Etelä-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys ry.

Kuitunen, K. 2013. Lappeenrannan Laihianrannan asemakaavan luontoselvitys 2013. Lappeenrannan kaupunki.

Leivo, M., Asanti, T., Koskimies, P., Lammi, E., Lampolahti, J., Mikkola-Roos, M. ja Virolainen, E. 2002. Suomen tärkeät lintualueet FINIBA. BirdLife Suomen julkaisuja (No 4). <http://www.birdlife.fi/suojelu/paikat/finiba/finiba-johdanto.shtml>.

Liukko, U-M., Henttonen, H., Hanski, I. K., Kauhala, K., Kojola, I., Kyheröinen, E-M. & Pitkänen, J. 2016. Suomen nisäkkäiden uhanalaisuus 2015 – The 2015 Red List of Finnish Mammal Species. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. 34 s.

Luonnontieteellinen keskusmuseo 2016. Vieraslajit. <http://www.vieraslajit.fi>.

Pöyry Finland Oy 2014. Lappeenrannan keskustan itäosan osayleiskaavan luontoselvitys. Lappeenrannan kaupunki.

- Rassi, P., Hyvärinen, E., Juslén, A. ja Mannerkoski, I. (toim.) 2010. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2010. 685 s. Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus. Helsinki.
- Raunio, A., Schulman, A. ja Kontula, T. (toim.) 2008. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus. Suomen ympäristö 8/2008. Osat 1 ja 2. 264 + 572 s. Suomen ympäristökeskus.
- Ryttäri, T., Kalliovirta, M. & Lampinen R. (toim.) 2012. Suomen uhanalaiset kasvit. Tammi, Helsinki. 384 s.
- Saimaan Vesiensuojeluyhdistys ry 2016. Etelä-Saimaa.
<http://www.svsy.fi/ry/index.php?p=24&yl=1&el=8>
- Sierla, L., Lammi, E., Mannila, J. & Nironen, M. 2004. Direktiivilajien huomioon ottaminen suunnittelussa. Suomen ympäristö 742. Ympäristöministeriö.
- Suomen lepakkotieteellinen yhdistys ry 2012. Suomen lepakkotieteellinen yhdistys ry:n suositus lepakkokartoituksista luontokartoittajille, tilaajille ja viranomaisille
http://www.lepakko.fi/docs/SLTY_lepakkokartoitusohjeet_2012_12.pdf.
- Suomen metsäkeskus 2015. Tiedot metsälain 10§ kohteista, ympäristötukialueista ja muista arvokkaista elinympäristöistä. 09/2015. Maankäytön suunnittelua varten käyttöön saatu ei-julkinen aineisto.
- Suomen ympäristökeskus SYKE 2016b. Uhanalaisten lajien havaintorekisteritiedot. Paikkatietoaineisto 8.4.2016.
- Suomen ympäristökeskus SYKE 2016a. Ympäristökarttapalvelu Karpalo ja Vesikartta.
http://www.syke.fi/fi-FI/Avoim_tieto/Karttapalvelut. Avoimen tiedon palvelun lisenssi: Creative Commons Nimeä 4.0.
- Tiainen, J., Mikkola-Roos, M., Below, A., Jukarainen, A., Lehikoinen, A., Lehtiniemi, T., Pessa, J., Rajasärkkä, A., Rintala, J., Sirkiä, P. & Valkama, J. 2016. Suomen lintujen uhanalaisuus 2015 – The 2015 Red List of Finnish Bird Species. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. 49 s.
- Vauhkonen, M. 2008. Luumäki–Imatrankoski-kaksoisraiteen suunnittelualueen luontoselvitykset 2008. Ympäristösuunnittelu Enviro Oy.